

МЕТОДИКА

УДК 811:378

АКТИВНІ Й ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Надія Бреславець

*Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна, 901601;
shuf-npu@ukr.net*

Впровадження активних й інтерактивних методів навчання англійської мови є інновацією в процесі вивчення іноземних мов, спрямованою на формування комунікативних здібностей студентів, а також на розвиток самостійності їхнього мислення, формування умінь працювати в малих групах. Викладачеві необхідна велика методична підготовка для впровадження інноваційних методів навчання як дієвого педагогічного засобу оптимального розвитку і професійного зростання студентів.

Ключові слова: інноваційна педагогіка, активні та інтерактивні технології навчання, креативні освітні мультимедійні технології, дистанційні університети.

В аспекті інноваційного підходу до освітнього процесу відкриваються перспективи впровадження нових педагогічних технологій, що включають освітні, навчальні, виховні технології, педагогічний менеджмент [4]. Стратегічною категорією є освітні технології, які відображають сенс концепції освіти, освітньої системи [5].

Впровадження інноваційних інформаційних технологій [6] видозмінює освітній процес, відкриваючи широкі перспективи і нові можливості. Електронні підручники, комп'ютерні програми самонавчання, інтерактивні ділові ігри, дистанційні форми навчання, віртуальне спілкування, побудова каналів, портів, трансляції дають змогу отримати величезну кількість інформації; використати отримані знання, застосувати їх для досягнення мети в навчальному процесі, практичній діяльності, доповнивши їх особистісно-ціннісним сенсом.

Впровадження і застосування технологій активного й інтерактивного навчання є найактуальним у системі освіти загалом, що висвітлено німецькими вченими Р. Арнольдом, І. Швейтцером, Ф. Стусом, І. Вейдигом та іншими; Л. Гітельман, М. Магура розглядають інтерактивні методи в навчанні іноземних мов, Ю. Арутюнов, О. Анісімов – новітні форми навчання – інноваційні ігри.

Інноваційна діяльність педагога, що використовує активні й інтерактивні методи в педагогічному процесі навчання іноземної мови, припускає постійне творче відношення до професійних обов'язків, визначаючи свої педагогічні можливості й особливості студентів; дає змогу підвищувати ефективність оволодіння іноземною мовою, розширюючи діапазон педагогічної дії та співпраці зі студентами. Створюючи нові моделі професійної практики в

навчанні іноземної мови, педагог забезпечує максимальну активність студентів у навчальному процесі, підвищуючи їхній освітній і розвиваючий потенціал.

Метою нашої розвідки є дослідження активних та інтерактивних методів навчання іноземної мови для підвищення ефективності її вивчення і досягнення необхідного освітнього, розвиваючого результату.

Активні методи навчання (АМН) розділяють за наявністю трудової діяльності на традиційні (*неімітаційні* – лабораторні роботи, практичні заняття, семінари; активні (проблемні) лекції, дискусії, круглий стіл, прес-конференції тощо; “мозкова атака”, стажування без виконання посадової ролі; програмоване навчання тощо) й *імітаційні*, або нові.

За наявністю ролей АМН поділяють на *неігрові* (аналіз конкретних ситуацій, імітаційна вправа, дія з інструкції (алгоритм), тренінг та ін.); *ігрові* (розігрування ролей, ігрове проєктування, рольове стажування, паратеатр, психодрама); *ігри* – (ділові, імітаційні, операційні, ситуаційно-рольові, проблемно-ділові); *новітні форми навчання* – інноваційні ігри тощо (Ю. Арутюнов, О. Анісімов).

Активні методи навчання створюють творчу, відкриту, довірчу обстановку навчання, наближаючи його до ситуацій реального життя і професійної діяльності, допомагають засвоювати матеріал, виробляючи стратегію власної поведінки.

Основою застосування активних методів навчання є:

- *Свобода* студентів при виконанні завдань, можливість свідомого, обдуманого вибору.
- *Розгляд* особистості студента як цілісності.
- *Зміна* психолого-педагогічної освіти.
- *Уміння* активно використовувати отримані у процесі навчання знання в ситуаціях невизначеності та багатфакторності.
- *Виховання* інформаційної культури, набуття навичок протистояти негативним діям глобальної культури.
- *Формування* професійної, громадянської, моральної, правової, політичної, естетичної культури, патріотизму.

Інтерактивні методи вивчення іноземної мови передбачають взаємодію (діалог) з ким-небудь – учнів з учителем, один з одним або із запрошеними людьми, або з чим-небудь – наприклад, з комп'ютером. Частіше термін “інтерактивне навчання” застосовують до інформаційних технологій, дистанційної освіти, до використання ресурсів мережі Інтернет. Інтерактивне навчання припускає спільну діяльність студентів, **унаслідок чого відбувається** обмін інформацією і думками, що дає змогу виробити спільне рішення, змоделювати ситуації. Цей вид навчання активізує пошукову активність учасників, стимулює розумові здібності; формує власний погляд на проблему, навчає його відстоювати, бути терпимим до думки інших.

Формами та методами інтерактивного навчання є: дискусії, презентації, метод “круглого столу”, “ділової гри”, рольові ігри, тренінги, колективні рішення творчих завдань, кейс-метод, які вимагають максимальної активності та віддачі учасників навчального процесу, мають високий освітній і розвиваючий потенціал.

Однією з сучасних педагогічних технологій, яку використовують у освітньому процесі, є *імітаційно-моделюючі* (ігрові, арт-ігрові, тренінги) *технології*.

Гра – вид діяльності, в результаті якої відбувається набуття і засвоєння соціального, комунікативного, поведінкового досвіду в різних ігрових ситуаціях, наближених до реаль-

ної дійсності. Ділові, рольові, імітаційні ігри моделюють професійні проблеми і завдання, що відповідають соціальним аспектам майбутньої професії. Розвиваючі ігри застосовують у процесі навчання. “Одним із найважливіших шляхів виховання я вважаю гру”, – писав А. Макаренко.

Ділова гра за своєю суттю є комплексним інтерактивним методом пошуку найефективнішого рішення поставлених проблем, що дає змогу змодельовати реальну діяльність в умовах ігрової взаємодії. За допомогою ділової гри можна істотно стимулювати творчу спрямованість навчально-виховного процесу, сформувати необхідні навички успішної адаптації студентської молоді в складних і суперечливих соціокультурних реаліях.

Ділова гра є різновидом рольових ігор, за допомогою яких можна створити макет вирішення проблеми ділового і професійного характеру, сформувати активно мислячу, креативно діючу особистість.

У навчально-педагогічній діяльності нерідко виникають проблеми, пов’язані з труднощами у спілкуванні учасників взаємодії. Усвідомлення і корекції причин у ситуації, що створилася, досягають в процесі самостійної роботи або у спеціальних тренінгах [2]. Мета тренінгових занять – формування і розвиток особистості, її духовно-морального потенціалу, вироблення позитивного виходу з проблем і стресових ситуацій, здібності до самоаналізу і самооцінки, критичного мислення, навчання ефективним міжособистісним відносинам, здібності обґрунтування та аргументації власної точки зору в професійній і соціокультурній діяльності, розвитку здібностей до творчої керованої самостійної роботи, самовдосконалення людини, набуття відповідних компетенцій.

Причому навчальні програми мають бути різнорівневими, орієнтованими на індивідуальні властивості особистості, спрямовані на інтелектуальний, професійний і моральний розвиток студента.

Сучасні інформаційні і педагогічні технології дають змогу говорити про співвідношення традиційного і дистанційного навчання. Дистанційна освіта передбачає відкриту освіту, що означає:

- свободу зарахування в число студентів;
- складання індивідуальних навчальних планів;
- свободу місця і часу навчання;
- свободу темпів освіти.

Відкрита освіта дає рівні можливості членам суспільства у будь-яких регіонах країни і за кордоном реалізувати права людини на освіту та отримання інформації (незалежно від її фізичного стану чи соціального статусу). Інтернет, як технологія освіти XXI століття, надає навчальні матеріали, методики розробки електронної бібліотеки, здійснює взаємодію між викладачем і студентом; формується і підтримується WEB-сервер дистанційної освіти, розробляють і впроваджують відеокурси, які полегшують самостійну підготовку студентів-заочників, забезпечуючи зворотний зв’язок викладачів зі студентами з інших місцевостей.

Отже, дистанційна освіта припускає використання в учбовому процесі телекомунікаційних і інформаційних технологій, засобів Інтернету, що дає змогу управляти процесом навчання.

Комп’ютерне навчання в системі дистанційної освіти забезпечує організацію освітнього процесу на високому пізнавальному рівні, надаючи студентам цілісні електронні навчальні курси. Комп’ютерні комунікації, що використовують в освітньо-виховному процесі вищої

школи, налічують: дискусії в режимі віртуальних семінарів; листування електронною поштою з викладачем; участь у науковій, навчально-освітній роботі ВНЗ і ділових іграх, розширюючи знаннево-діяльний діапазон студентів, активізуючи їхній творчий, пізнавальний потенціал [7].

У західних університетах широко застосовують інноваційні навчальні технології:

- комп'ютерно-опосередкована комунікація (*computer-mediated communication – СМС*); віртуальні класи; навчання-симуляція; дистанційне навчання;
- “Компанія віртуального навчання” (*the Virtual Learning Company*) є новою мультимедійною моделлю, що поєднує процес навчання і професійну діяльність у віртуальному середовищі, максимально наближеному до реального життєвого та виробничого, де стирається грань між навчанням і роботою;
- дистанційне навчання носить інтегральний характер, функціонує в кожному західному ВНЗ; відкриті або дистанційні університети (*Open University*) створено в усіх країнах світу;
- високоінтелектуальні і креативні освітні мультимедійні технології (*high intellectual and creative educational multimedia technologies – HICEMTs*): когнітивні механізми навчання; навчання і підготовка вважають пріоритетними в інтелектуально-креативному розвитку особистості, де превалюють психолого-педагогічні аспекти освітнього процесу.

Застосування активних та інтерактивних методів навчання іноземних мов відкриває перспективу активізації освітнього процесу, підвищує ефективність педагогічної дії, покращує якість засвоєння студентами матеріалу, що вивчають; вимагає постійного вдосконалення професійної майстерності педагога, створення умов оптимального розвитку студентів. Завданням педагога є розвиток інтелекту студента, його розумових здібностей, пробудження інтересу до предмету навчання, осмислення, узагальнення матеріалу під час роботи над ним і підведення підсумків.

Зміну соціально-економічної структури сучасного суспільства спричинили зміна педагогічної концепції, перехід від знанневої моделі освіти до компетентнісної, від об'єкт-суб'єктних (О-С), до об'єкт-об'єктних (О-О) відносин, педагог із **транслятора знань** перейшов у категорію провайдера освітніх послуг, відповідно студент із пасивного слухача перетворився на активного учасника навчально-виховного процесу. У результаті цих змін перед викладачем постає одне з головних питань освітньої практики: Як саме викладати? А це передбачає відбір змісту, визначення оптимальних шляхів, методів, форм, технологій навчання.

-
1. Анастаси А. Психологическое тестирование; [пер. с англ.] / А. Анастаси. – М. : Педагогика, 1982. – Т. 1. – 318 с.
 2. Кашлев С. С. Современные технологии педагогического процесса : [пособие для педагогов] / С. С. Кашлев. – Минск : Университетское, 2000. – 92 с.
 3. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования игры и дискуссии (Анализ зарубежного опыта) / М. В. Кларин. – Рига, Эксперимент, 1998. – 180 с.
 4. Крижко В. В. Менеджмент в освіті / В. В. Крижко, С. М. Павлотенков. – Київ, 1998. – 180 с.
 5. Леднев В. С. Содержание образования: сущность, структура, перспективы / В. С. Леднев. – М. : Высш. шк., 1991. – 224 с.
 6. Освітні технології : [навчально-метод. посіб.] / О. М. Піхота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за ред. О. М. Піхоти. – К. : А.С.К., 2001. – 256 с.
 7. Полат Е. С. Новые

педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, В. А. Моисеева, А. Е. Петров ; под ред. Е. С. Полат. – М. :Академия 2001. – 272 с.
8. Macfarlane A. Future patterns of teaching and learning / A. Macfarlane // *The changing university?* – Suffolk, 1996. – P. 52–65. 9. Marginson, S. Globalisation and higher education / S. Marginson, M. Van Der Wende. – OESD, 2006. – P. 61.

АКТИВНЫЕ И ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ИННОВАЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

Надежда Бреславец

*Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова,
ул. Пирогова, 9, Киев, Украина, 901601;
shef-npu@ukr.net*

Внедрение активных и интерактивных методов обучения английскому языку является инновационным в процессе изучения иностранных языков и направлено на формирование коммуникативных способностей обучаемых, развивает самостоятельность их мышления, учит умению работать в малых группах. Преподавателю необходима большая методическая подготовка для внедрения инновационных методов обучения как действенного педагогического средства оптимального развития и профессионального роста обучающихся.

Ключевые слова: инновационная педагогика, активные и интерактивные технологии обучения, креативные образовательные мультимедийные технологии, дистанционные университеты.

ACTIVE AND INTERACTIVE METHODS OF INNOVATIVE TEACHING OF A FOREIGN LANGUAGE IN TERTIARY INSTITUTIONS

Nadiya Breslavets

*M. Drahomanov National Pedagogical University of Kyiv,
9, Pyrohov Str., Kyiv, 901601, Ukraine
shef-npu@ukr.net*

The introduction of active and interactive methods of teaching English is an innovation in the process of foreign language studies. It is aimed at the formation of the communicative skills of learners. It also develops independence of their thinking and ability to work in small groups. To introduce innovative methods of teaching as a powerful pedagogical means of the optimal source of learners' development and their professional growth requires a thorough methodological preparation on the part of the teacher.

Keywords: innovative pedagogy, interactive teaching techniques, creative educational multimedia techniques, distant teaching universities.